

Kurikulum zdravstvenog odgoja

SADRŽAJ

Uvod	3
Sugestije za učitelje, nastavnike i stručne suradnike	5
Prikaz modula/razred/broj sati u okviru sata razrednika	7
Prikaz planiranih nastavnih sadržaja i očekivanih ishoda	8

Uvod

Svrha zdravstvenog odgoja je uspješan razvoj djece i mladih da bi stasali u zdrave, zadovoljne, uspješne, samosvjesne i odgovorne osobe.

Program Zdravstvenog odgoja temelji se na holističkom poimanju zdravlja, koje obuhvaća očuvanje zdravlja i kvalitete života, humane odnose među spolovima i ljudsku spolnost, prevenciju ovisnosti, kulturu društvene komunikacije i prevenciju nasilničkog ponašanja.

Program se zasniva na višedimenzionalnom modelu koji podrazumijeva povezanost tjelesnog, mentalnog, duhovnog, emocionalnog i socijalnog aspekta zdravlja, a ispunjenje i stabilnost u svakoj od navedenih dimenzija pridonosi cjelovitosti razvoja i povećanju kvalitete življenja svake osobe. Podjela programa Zdravstvenog odgoja u module (Živjeti zdravo, Prevencija ovisnosti, Prevencija nasilničkog ponašanja te Spolno/rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje) treba osigurati potrebnu ravnotežu među sadržajima i primjerenu programsku zastupljenost različitih aspekata zdravlja. Ipak, moduli nisu i ne trebaju biti strogo odijeljeni pa se mogu prepoznati srodni sadržaji, odnosno ciljevi koji se isprepliću i prožimaju.

U raspoređivanju sadržaja Zdravstvenog odgoja u module i razrede vodilo se računa o specifičnostima učeničke razvojne dobi te o interesima koji se u određenoj dobi pojavljuju kod većine učenika i o problemima koji ih zaokupljaju.

Modul Živjeti zdravo u kojem će djeca učiti o pravilnoj prehrani, osobnoj higijeni, tjelesnoj aktivnosti i mentalnom zdravlju najviše je zastupljen u razrednoj nastavi, ali se njegovi sadržaji protežu i u svim ostalim razredima do četvrtog razreda srednje škole. Sadržajima koje obuhvaća ovaj modul djeci se želi ukazati na važnost zdrave prehrane i stjecanje pozitivnih navika osobne higijene. Budući da je kod mladih u Hrvatskoj i svijetu očit porast prekomjerne tjelesne mase i pretilosti, nužno je edukacijom djelovati preventivno kroz sve razine odgoja i obrazovanja djece i mladih. Nastavno na dio u kojemu se govori o zdravoj i uravnoteženoj prehrani nastoji se povezati dostupnost znanstveno utemeljenih informacija o prehranbenim namirnicama te djecu i mlade uputiti na preporučene prehranbene namirnice i na važnost provođenja redovite i umjerene tjelesne aktivnosti.

Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) podsjeća nas da je zdravlje više od tjelesnog, da ima mentalne i socijalne dimenzije koje je nemoguće odvojiti. U osiguravanju zaštite mentalnog zdravlja važno je pomoći učenicima prepoznati vrijednost njihovih osjećaja i mišljenja jer jedino tako mogu razviti osjećaj vlastite vrijednosti. Rezultat provedbe zdravstvenog odgoja za promociju mentalnog zdravlja uključuje poticanje i razvoj samopouzdanja i razvijanje životnih vještina od komunikacije do donošenja odluka.

Prevencija ovisnosti je, kao i prevencija nasilničkog ponašanja, zastupljena kroz sve dobne skupine školske djece i mladih. Osobita pozornost posvećuje se i nekim novijim pojavama kao što su nasilje korištenjem informacijsko-komunikacijskih tehnologija, kockanje i klađenje adolescenata. Slijede problemi koji su sve više prisutni s tragičnim posljedicama u prometu, a odnose se na prebrzu vožnju, vožnju pod utjecajem alkohola, droga itd.

Spolno/ rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje je modul kojim se učenicima žele dati znanstveno utemeljene informacije, ali i uvidi u različita promišljanja te raznorodne vrijednosne perspektive. Cilj modula je omogućiti učenicima usvajanje vještina potrebnih za donošenje odgovornih odluka važnih za očuvanje njihova fizičkog i mentalnog zdravlja te im pomoći da kroz razumijevanje različitosti i kritičko promišljanje izgrade pozitivan odnos prema sebi i drugima.

Osposobljavanje za kritičko prosuđivanje životnih situacija i vlastitih postupaka i za odgovorno donošenje odluka temeljni je cilj svih modula.

Također, jednako važan cilj svih modula je razvoj tolerancije, pri čemu je važno pomoći svim učenicima razviti pozitivnu sliku o sebi, ali i usvojiti uvažavanje različitosti među ljudima kao temeljnu vrednotu. Zdravstveni odgoj treba pomoći razvoju sustava vrijednosti kod mladih osoba, potaknuti razvoj empatije i osjetljivosti za potrebe drugih, no istodobno treba ukazati na neprihvatljiva ponašanja i devijantne pojave koje se ne smiju tolerirati ili ignorirati.

Rukovodeći se spoznajom o tome kako u aktualnim nastavnim programima već postoje brojni sadržaji, a u školskoj praksi uvriježene brojne aktivnosti u funkciji Zdravstvenog odgoja, program je oblikovan na način koji uvažava sve ono što već postoji i pokazalo se dobrim, a kao dodatne sadržaje ističe ono čemu valja posvetiti još više vremena. To dodatno vrijeme pronađeno je u satima razrednika – do 12 sati godišnje. Dio predviđenih tema ostvarit će razrednici, a u njihovoj pripremi pomoći će im stručni suradnici, pedagozi, psiholozi, socijalni pedagozi i drugi.

U programu je navedena preporuka o broju nastavnih sati sata razrednika na kojima će se ostvarivati dodatne teme zdravstvenoga odgoja. Redosljed provedbe sadržaja odredit će razrednik u dogovoru s ostalim odgojno-obrazovnim radnicima u školi i vanjskim suradnicima (školska medicina). Navedeni ishodi u okviru svakog modula, omogućit će procjenu kvalitete programa samovrednovanjem škola i vanjskim vrednovanjem.

Dio programa Zdravstvenog odgoja koji propisuje sadržaje integrirane u nastavne programe predmeta, sate razrednika, školske projekte i druge školske aktivnosti pridonosi cjelovitom sagledavanju zdravstvenog odgoja i obrazovanja te mu je cilj olakšati kroskurikularnu provedbu. Škole koje imaju dobre programe prevencije ovisnosti i nasilničkog ponašanja, dobre programe promicanja zdrave prehrane i zdravih stilova življenja nastavit će ih ostvarivati i unapređivati prema svojim najboljim iskustvima. Nastava Prirode i društva, Prirode, Biologije, Tjelesne i zdravstvene kulture te drugih nastavnih predmeta i nadalje će ostvarivati ciljeve u funkciji zdravstvenog odgoja, uz dodatnu pozornost na definirane ishode u području Zdravstvenog odgoja. U dijelu sadržaja integriranih u već postojeće programe i aktivnosti navedene su i neke teme (s ishodima) koje nisu propisane programima na razini države, ali se uspješno ostvaruju u mnogim školama te ih se preporučuje integrirati u predmetne sadržaje ili sate razrednika. Neki sadržaji, poput prevencije nasilničkog ponašanja, razvijanje odgovornosti za vlastite postupke, primjenjivanje uljudbenog ponašanja i uvažavanja različitosti, briga o zdravom i čistom okolišu te urednom radnom okruženju, zadaća su svih nastavnih predmeta i ostalih aktivnosti u školi. U većini škola ovi aspekti zdravstvenog odgoja ugrađeni su u školske dokumente i u mnogima su dio školske kulture. Koliko se sve ono što je zacrtano zaista i provodi te koliko se uspješno odražava na razini pojedinca, trebalo bi biti ključno pitanje samoevaluacije škole u smislu pripreme za ciljano, smisleno i učinkovito ugrađivanje Zdravstvenog odgoja u školski kurikulum.

Rezultati Zdravstvenog odgoja pokazat će se za nekoliko godina. Očekuje se da će sustavna i dosljedna provedba programa popraviti, prema novijim pokazateljima, zabrinjavajuću zdravstvenu sliku populacije djece i mladih u Republici Hrvatskoj. Stoga je tijekom provedbe potrebno provoditi evaluaciju programa te ga nadograđivati i mijenjati sukladno primjerima dobre prakse.

U pripremi i provedbi predloženog modula *Zdravstvenog odgoja* preporučuje se korištenje različitih oblika i metoda rada i poučavanja koji će omogućiti učenicima aktivno sudjelovanje u primjeni predloženih aktivnosti:

- rad u parovima i malim skupinama
- organiziranje predavanja s diskusijama i panel-raspravama
- pedagoška radionica
- igranje uloga
- oluja ideja
- razvoj stavova u raspravi i debati
- analiza slučajeva
- korištenje dostupnih i primjerenih sadržaja sa internetskih stranica i korištenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija
- priprema i organiziranje lokalnih preventivnih aktivnosti (izložbe, obilježavanje prigodnih datuma...).

1. Sugestije za učitelje, nastavnike i stručne suradnike

- materijale predstavljene u okviru eksperimentalnog programa prilagodite, integrirajte i nadopunite u skladu sa svojim znanjima, vještinama i kreativnim potencijalima
- aktivnosti koje planirate ostvariti u okviru sati razrednika pripremite u suradnji s kolegama iz drugih nastavnih područja, stručnim suradnicima i ostalim stručnjacima izvan škole (npr. liječnici, soc. radnici, profesori sa sveučilišta...)
- prije primjene programa upoznajte roditelje o aktivnostima koje planirate provesti i zatražite njihovu podršku
- pripremite u suradnji s kolegama plan aktivnosti koji će pratiti, podržati i pojačati sadržaje koje ste prezentirali učenicima u okviru sata razrednika

- organizirajte stručno usavršavanje u školi prema potrebama odgojno-obrazovnih radnika
- pripremite plan ažuriranja informacija u koji ćete uključiti i učenike; pripremite materijale koji će vam pomoći u kvalitetnoj primjeni programskih aktivnosti (priručnici, informacije s mrežnih stranica i dr.)

U cilju što kvalitetnije pripreme za planiranje i provedbu kurikuluma zdravstvenog odgoja Agencija za odgoj i obrazovanje organizirat će stručna usavršavanja učitelja, nastavnika i stručnih suradnika o sadržajima i temama zdravstvenog odgoja.

Agencija za odgoj i obrazovanje priprema radne materijale i vodiče za pripremu i provedbu kurikuluma zdravstvenog odgoja, koji će se kontinuirano i sukcesivno objavljivati na internetskim stranicama Agencije.

Napomena

U prikazu planiranih nastavnih sadržaja i očekivanih ishoda dodatni sadržaji koji će se provoditi na satima razrednika označeni su slovom **A**, a sadržaji i ishodi učenja koji su integrirani u postojeće sadržaje nastavnih predmeta, školskih preventivnih programa, sate razrednika i projekata slovom **B**.

Sadržaje označene zvjezdicom (*) ostvarit će timovi školske medicine (nadležni školski liječnici i medicinske sestre/tehničari).

2. Prikaz modula/ razred/ broj sati u okviru sata razrednika

Osnovna škola – razredna nastava

r. b.	Moduli	Razred/planirani broj sati po modulu			
		1. razred	2. razred	3. razred	4. razred
1	Živjeti zdravo	6	6	6	5
2	Prevenција nasilničkog ponašanja	2	3	2	2
3	Prevenција ovisnosti	2	2	1	3
4	Spolna/ rodna ravnopravnost i spolno odgovorno ponašanje	0	0	2	2
Ukupno sati		10	11	11	12

Osnovna škola – predmetna nastava

r. b.	Moduli	Razred/planirani broj sati po modulu			
		5. razred	6. razred	7. razred	8. razred
1	Živjeti zdravo	4	3	5	4
2	Prevenција nasilničkog ponašanja	4	2	2	2
3	Prevenција ovisnosti	2	3	2	2
4	Spolna/ rodna ravnopravnost i spolno odgovorno ponašanje	2	4	3	4
Ukupno sati		12	12	12	12

3. Prikaz planiranih nastavnih sadržaja i očekivanih ishoda

Osnovna škola (I. razred)

Živjeti zdravo	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 6 sati)</p> <p>PRAVILNA PREHRANA (1 sat) Piramida zdrave prehrane (za djevojčice i dječake u dobi od 7 do 9 godina) i higijena jela</p> <p>TJELESNA AKTIVNOST (2 sata) Važnost redovitog tjelesnog vježbanja Pravilno držanje tijela</p> <p>OSOBNNA HIGIJENA (2 sata) Uporaba sanitarnog čvora</p> <p>Pravilno pranje zuba po modelu*</p> <p>PRVA POMOĆ (1 sat) Krvarenje iz nosa</p> <p>B – Sadržaji i ishodi učenja koji su integrirani u postojeće sadržaje nastavnih predmeta, školskih preventivnih programa, sate razrednika i projekata</p> <p>PRAVILNA PREHRANA TJELESNA AKTIVNOST OSOBNNA HIGIJENA Svakodnevne zdrave navike i briga za svoje zdravlje</p> <p>Osnovne prehrambene namirnice – oblik, boja, veličina, okus miris</p> <p>Higijena ruku</p> <p>Higijena zubi i usne šupljine</p> <p>MENTALNO ZDRAVLJE ŠKOLA I JA To sam ja/ To smo mi Tko sam ja/ Tko smo mi</p> <p>MOJA OKOLINA I JA Moja škola/ Moja obitelj Sličnosti i različitosti</p> <p>KAKO UČITI Samostalno učenje Učenje u paru Učenje u skupini</p>	<ul style="list-style-type: none"> • imenovati namirnice s piramide zdrave prehrane za dječake i djevojčice u dobi od 7 do 9 godina • pravilno postupati u pripremi, serviranju i konzumiranju jela poštujući pravila lijepog ponašanja (bonton) • opisati važnost svakodnevnog tjelesnog vježbanja • pravilno držati tijelo prilikom sjedenja u školi i kod kuće • opisati pravilnu uporabu sanitarnog čvora • primjenjivati stečeno znanje o pravilnoj uporabi nužnika • nabrojiti neželjene posljedice nepravilne uporabe nužnika • pokazati pravilno pranje zubi i njegu usne šupljine • pokazati kako zaustaviti krvarenje iz nosa • primjenjivati svakodnevne aktivnosti i navike za unapređenje zdravlja: dnevni ritam, tjelesna aktivnost, spavanje i odmor, redoviti i pravilni obroci, zdravlje i higijena usne šupljine, higijena i pravilan izbor odjeće i obuće • razlikovati osnovne prehrambene namirnice po obliku, veličini, okusu, mirisu • definirati pojam osobna higijena • prati ruke u svim školskim okolnostima/ životnim situacijama: prije jela, nakon uporabe nužnika, nakon bilo kojega oblika izvanučioničke nastave, poslije nastave tjelesne i zdravstvene kulture... • prati zube nakon obroka (produženi boravak/ cjelodnevna nastava) • opisati sebe i druge • imenovati učenike u razredu • predstaviti sebe (čime se učenik bavi u slobodno vrijeme; sport, kućni ljubimac, hobi...) • izraditi grb/ znak/ plakat svoga razreda/ razrednog odjela • predstaviti svoj razred/ razredni odjel/ obitelj • tražiti pomoć za sebe i druge • primijeniti načine učenja na zadanim primjerima

Prevenција nasilničkog ponašanja

sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 2 sata)</p> <p>PRIMJERENO PONAŠANJE (2 sata) Kako se ponašamo prema drugima (djeci, odraslima i životinjama)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • uljudno se ponašati u različitim školskim situacijama

Prevenција ovisnosti

sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 2 sata)</p> <p>Opasnosti/ rizici koji nas svakodnevno okružuju – lijekovi u našem okruženju (1 sat)</p> <p>Oprez u svakodnevnom životu – računalne igrice (1 sat)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • prepoznati opasnost od kemikalija i lijekova dostupnih u domaćinstvima te rizike koji se pojavljuju zbog njihove dostupnosti i neprimjerene upotrebe • prepoznati važnost čitanja uputa o korištenju kemikalija i lijekova u kući • prepoznati važnost opreza u svakodnevnom životu • prepoznati ulogu i važnost odraslih u životu i brizi za razvoj djece • prepoznati učinak računalnih igrica na (slobodno) vrijeme učenika

Osnovna škola (II. razred)

Živjeti zdravo	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 6 sati)</p> <p>PRAVILNA PREHRANA (1 sat) Važnost prvoga jutarnjeg obroka i međuobroka</p> <p>TJELESNA AKTIVNOST (2 sata) Vrste tjelovježbenih aktivnosti u slobodnom vremenu Osnovne strukture gibanja (biotička motorička znanja) u svakodnevnom životu</p> <p>MENTALNO ZDRAVLJE (3 sata) Naša prava i dužnosti (obveze) Zdravlje i bolest Kako sačuvati zdravlje</p> <p>B – Sadržaji i ishodi učenja koji su integrirani u postojeće sadržaje nastavnih predmeta, školskih preventivnih programa, sate razrednika i projekata</p> <p>PRAVILNA PREHRANA Obroci – veličina, broj i raznolikost porcija</p> <p>OSOBNA HIGIJENA Higijena odijevanja</p> <p>MENTALNO ZDRAVLJE ŠKOLA I JA Slični smo i različiti</p> <p>MOJA OKOLINA I JA Ponovno smo zajedno</p> <p>KAKO RASTI I ODRASTI Kako vidim sebe i druge</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisati važnost prvoga jutarnjeg obroka • odabrati preporučene namirnice za međuobrok (preporuka – donositi ih u školu) • nabrojiti tjelovježbene aktivnosti koje se mogu primijeniti u slobodno vrijeme • opisati osnovne strukture gibanja (biotička motorička znanja) u svakodnevnom životu • primijeniti svakodnevnu tjelovježbu • preuzeti odgovornost za rješavanje obveza • opisati kada se osjećam zdrav • nabrojiti nezdrava ponašanja koja mogu utjecati na zdravlje (nepravilna prehrana, nedostatna tjelesna aktivnost, alkohol, duhan) • izraziti podršku bolesnom učeniku • definirati obrok, primjeren broj obroka i međuobroka • opisati posljedice neredovitih obroka • razlikovati poželjne od nepoželjnih namirnica • preuzeti odgovornost za higijenu odijevanja • poštivati različitosti (dječak, djevojčica; slobodno vrijeme, sport...) • opisati svoje osjećaje • dati prijedloge i podržati prijedloge • izraditi plakat • uvažavati druge (različito mišljenje, ideju...) • usporediti sebe s drugim učenicima • poštivati tuđe osjećaje

Prevenција nasilničkog ponašanja	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 3 sata)</p> <p>PRIMJERENO PONAŠANJE Ponašanje u školi (1 sat) Ponašanje prema djeci i odraslima (1 sat) Ponašanje prema životinjama (1 sat)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisati neprihvatljivo ponašanje • razlikovati primjereno od neprimjerenog ponašanja • poštivati različitosti • uljudno se ponašati u različitim školskim situacijama

Prevenција ovisnosti	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 2 sata)</p> <p>Odgovornost za zdravlje i odgovorno ponašanje (2 sata)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • prepoznati važnost odgovornosti za brigu o zdravlju i povezanost osobne odgovornosti s odgovornim ponašanjem • objasniti važnost i potrebu zaštite zdravlja i primjene zdravih stilova življenja • pripremiti osobni program zdravog ponašanja

Osnovna škola (III. razred)

Živjeti zdravo	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 6 sati)</p> <p>PRAVILNA PREHRANA (2 sata) Voda – najzdravije piće (1 sat) Skrivene kalorije* (1 sat)</p> <p>TJELESNA AKTIVNOST (1 sat) Jednostavna motorička gibanja</p> <p>MENTALNO ZDRAVLJE (3 sata) Postignuća i odgovornost za učenje Razvoj ljudskog tijela Duševno i opće zdravlje</p> <p>B – Sadržaji i ishodi učenja koji su integrirani u postojeće sadržaje nastavnih predmeta, školskih preventivnih programa, sate razrednika i projekata</p> <p>PRAVILNA PREHRANA Podrijetlo i proizvodnja hrane</p> <p>Piramida zdrave prehrane za djevojčice i dječake u dobi od 9 do 12 godina</p> <p>OSOBNA HIGIJENA Higijena tijela Čistoća je pola zdravlja</p> <p>MENTALNO ZDRAVLJE Izvori učenja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisati važnost pijenja zdravstveno ispravne vode •prepoznati namirnice bogate skrivenim kalorijama <ul style="list-style-type: none"> •opisati pravilan način izvođenja jednostavnih motoričkih gibanja <ul style="list-style-type: none"> • opisati svoja postignuća (školski uspjeh, glazba, sport...) • usporediti svoja i tuđa postignuća • pokazati radost prema tuđem postignuću • sastaviti tablicu postignuća učenika u razredu/ razrednom odjelu • pokazati uvažavanje tuđeg talenta i postignuća • opisati način pohvala i kritika odrediti ciljeve učenja • procijeniti vrijednost učenja • obrazložiti prednosti različitog načina učenja (individualnog, u paru, u skupini) • opisati ljudsko ponašanje •navesti primjer kako se razvija ljudsko tijelo • opisati kako zaštititi duševno i opće zdravlje •pokazati vještinu primjerene komunikacije (brižnost, otvorenost, iskrenost, empatija) <ul style="list-style-type: none"> • nabrojiti hranjive tvari prema porijeklu i načinu proizvodnje •izdvojiti iz piramide zdrave prehrane preporučene prehrambene namirnice i njihovu količinu u svakodnevnoj uporabi •usporediti namirnice iz svakodnevne prehrane s preporučenim namirnicama u piramidi zdrave prehrane • povezati pojedine preporučene prehrambene namirnice s prirodnim obilježjima zavičaja učenika •povezati piramidu zdrave prehrane s redovitom tjelesnom aktivnošću <ul style="list-style-type: none"> • opisati provođenje pravilne higijene tijela • nabrojiti posljedice nepravilne njege tijela i neprovođenja higijene <ul style="list-style-type: none"> • razvrstati izvore učenja

Prevenција nasilničkog ponašanja

sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 2 sata)</p> <p>PRIMJERENO PONAŠANJE Poštivanje pravila i autoriteta (1 sat) Humano ponašanje (1 sat)</p> <p>B – Sadržaji i ishodi učenja koji su integrirani u postojeće sadržaje nastavnih predmeta, školskih preventivnih programa, sate razrednika i projekata</p> <p>PRIMJERENO PONAŠANJE Navike i ponašanja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • preuzeti odgovornost za neprimjereno ponašanje • prepoznati nasilničke oblike ponašanja • reagirati (potražiti pomoć odraslih) na nanošenje štete ili povrede osoba <ul style="list-style-type: none"> • nabrojiti rizike neprimjerenih ponašanja (u školi, prometu...) • prepoznati rizike neprimjerenih ponašanja • primijeniti mjere sigurnosti (promet, vatra...)

Prevenција ovisnosti

sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 1 sat)</p> <p>Ponašanje i naše zdravlje (1 sat) pojam zdravlja u holističkom kontekstu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • prepoznati kako sredstva koja uzrokuju ovisnost utječu na osjećaj zdravlja • opisati kako ovisničko ponašanje utječe na zdravlje

Spolna/rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje

sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 2 sata)</p> <p>Odgovornost i poštovanje prema vlastitom tijelu (2 sata)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • prepoznati potrebu brige o vlastitom tijelu i važnost pozitivnog odnosa prema njemu • iskazati što je prihvatljiv, a što neprihvatljiv tjelesni dodir • prepoznati promjene uloga rođenjem djeteta u obitelji

Osnovna škola (IV. razred)

Živjeti zdravo	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 5 sati)</p> <p>TJELESNA AKTIVNOST (1 sat) Pravilan odabir tjelovježbenih aktivnosti za samostalno vježbanje u slobodnom vremenu</p> <p>MENTALNO ZDRAVLJE (3 sata) Sudjelujemo u životu škole Rješavanje problema i donošenje odluka Razvoj samopouzdanja</p> <p>Rast i razvoj ljudskog tijela od začeća do puberteta* (1 sat)</p> <p>B – Sadržaji i ishodi učenja koji su integrirani u postojeće sadržaje nastavnih predmeta, školskih preventivnih programa, sate razrednika i projekata</p> <p>PRAVILNA PREHRANA Ljudsko tijelo Redovita tjelesna aktivnost, odmor Svakodnevne zdrave navike i briga za svoje zdravlje</p> <p>OSOBNNA HIGIJENA Važnost osobne čistoće/ higijene</p> <p>MENTALNO ZDRAVLJE KAKO RASTI I ODRASTI Uvažavanje različitosti Osobnost pojedinca Pubertet</p> <p>UČITI KAKO UČITI Samostalno učenje Učenje s prijateljem Kako lakše učiti Duševno i opće zdravlje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pokazati primjer tjelovježbene aktivnosti u slobodnom vremenu prema osobnom izboru • izraziti mišljenje o „svome mjestu u školi“ • uvažavati međusobne osjećaje • osjećati se dobro • iskazati suosjećanje • kontrolirati negativne emocije • uskladiti ponašanje u različitim životnim situacijama • definirati problem • objasniti kako je netko (npr. lik iz književnosti) riješio problem • strukturirati šest koraka rješavanja problema • pokazati samopouzdanje • objasniti razvoj ljudskog tijela od začeća do puberteta • opisati ljudsko tijelo kao cjelinu organskih sustava • navesti čovjeka kao biološko, društveno i socijalno biće • primijeniti svakodnevne aktivnosti i navike za unapređenje zdravlja – dnevni ritam spavanja i odmora, prehrane (redoviti i pravilni obroci), tjelesne aktivnosti; pravilno držanje tijela, držanje tijela prilikom učenja u školi i kod kuće, zdravlje i higijena usne šupljine, higijena i pravilan izbor odjeće i obuće • voditi dnevnik prehrane • objasniti važnost osobne čistoće (čuvanje zdravlja od bolesti/zaraznih bolesti) • nabrojiti zarazne bolesti koje se prenose nečistim rukama(kihanjem, kašljanjem, dodirrom) •odgovorno se odnositi prema vlastitom zdravlju • iskazati suosjećanje • kontrolirati negativne emocije • uskladiti ponašanje u različitim životnim situacijama • analizirati svoj uspjeh u školi • preuzeti odgovornost za učenje • planirati vrijeme učenja •primijeniti tehniku/ metodu kojom se najlakše uči • obrazložiti vrijednost učenja • pružiti pomoć prijatelju u učenju

Prevenција nasilničkog ponašanja	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 2 sata)</p> <p>PRIMJERENO PONAŠANJE Poželjna ponašanja (1 sat) Zivotne vještine (1 sat)</p> <p>B – Sadržaji i ishodi učenja koji su integrirani u postojeće sadržaje nastavnih predmeta, školskih preventivnih programa, sate razrednika i projekata</p> <p>PRIMJERENO PONAŠANJE Kako se ponašamo prema drugima (djeci, odraslima i životinjama) Ponašanje u školi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • promišljati o načinima mirnog rješavanja sukoba • primijeniti naučene vještine (komunikacija, nenasilno rješavanje sukoba, uvažavanje osjećaja) • primijeniti vještinu reći "ne" u problematičnoj situaciji <ul style="list-style-type: none"> • ponašati se odgovorno prema prijateljima u razredu • pokazati sposobnost preuzimanja odgovornosti • raspravljati o prijateljstvu i značaju prijateljstva

Prevenција ovisnosti	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 3 sata)</p> <p>Osobna odgovornost za zdravlje i odgovorno ponašanje (1 sat) Mediji i sredstva ovisnosti (2 sata)</p> <p>B – Sadržaji i ishodi učenja koji su integrirani u postojeće sadržaje nastavnih predmeta, školskih preventivnih programa, sate razrednika i projekata</p> <p>Moje tijelo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • navesti prednosti zdravih životnih navika • prepoznati izvore vjerodostojnih informacija • prepoznati utjecaj medija i reklama na rizično ponašanje <ul style="list-style-type: none"> • prosuditi o štetnost ovisnosti • slijediti upute odraslih o postupanju u problematičnim situacijama • tražiti pomoć u slučaju potrebe i/ ili problema

Spolna/rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 2 sata)</p> <p>Razlike rodni uloga u društvu/obitelji (1 sat)</p> <p>Rodna očekivanja među vršnjacima u školi (1 sat)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisati razliku između spola i roda, odnosno bioloških karakteristika te društvenih očekivanja i normi • prepoznati spolne/ rodne stereotipe u medijima • raspraviti spolne/ rodne uloge u razredu i obitelji

Osnovna škola (V. razred)

Živjeti zdravo	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 4 sata)</p> <p>PRAVILNA PREHRANA (1 sat) Samostalna priprema jednostavnijih međuobroka/ obroka za mlade/ npr. voćna užina</p> <p>OSOBNNA HIGIJENA (2 sata) Promjene vezane uz pubertet i higijena*</p> <p>MENTALNO ZDRAVLJE (1 sat) Temelji razvoja mozga Duševno i opće zdravlje</p> <p>B – Sadržaji i ishodi učenja koji su integrirani u postojeće sadržaje nastavnih predmeta, školskih preventivnih programa, sate razrednika i projekata</p> <p>PRAVILNA PREHRANA Izvori hrane u prirodi Uzgoj biljnih vrsta za ljudsku prehranu Podrijetlo i proizvodnja hrane, proizvodi iz vrta Uzgoj domaćih životinja Izrada jelovnika – pravilna prehrana</p> <p>OSOBNNA HIGIJENA Čovjek kao biološko biće (građa ljudskog tijela) Pubertet – promjene i teškoće u sazrijevanju</p> <p>IZBORNA TEMA: Kućni ljubimci (i održavanje higijene)</p> <p>TJELESNA AKTIVNOST Kinantropološka obilježja Motorička znanja i motorička postignuća</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pripremiti samostalno ili uz pomoć učitelja jednostavni međuobrok/ obrok prema prehrambenim smjernicama • opisati pravilno održavanje higijene spolovila • razlikovati nepravilnosti i deformacije u razvoju od fizioloških promjena koje prate pubertet • objasniti postupke primjene higijenskih uložaka i tampona te važnost njihove redovite zamjene • opisati kako mozak interpretira osjećaje, proizvodi misli, rješava probleme, planira, stvara i pohranjuje uspomene • opisati pozitivan način dokazivanja sebe • preuzeti odgovornost za vlastiti uspjeh • objasniti podrijetlo osnovnih prehrambenih namirnica • nabrojiti izvore hrane u prirodi • razlikovati glad od sitosti • navesti važnost jedenja ribe • dati primjer vlastitog jelovnika pravilne prehrane • opisati osnovnu građu ljudskog organizma • objasniti važnost održavanja osobne higijene • navesti promjene koje se događaju tijekom puberteta • povezati potrebu pojačane higijene tijekom puberteta s pojačanim lučenjem žlijezda znojnica i lojnica • raspraviti o važnosti pojačane higijene djevojčica za vrijeme mjesečnice • opisati postupke pravilnog održavanja higijene tijela • raspraviti o mogućim posljedicama neredovite higijene zuba i usne šupljine • povezati redovito održavanje higijene kućnih ljubimaca (pranje, čišćenje nastambi, uklanjanje nametnika...), veterinarske preglede i cijepljenje (ptičja gripa, bjesnoća...) s očuvanjem našega i zdravlja kućnih ljubimaca • raspraviti o važnosti pravilnog odabira kućnog ljubimca (alergije) • razlikovati kinantropološka obilježja, motorička znanja i motorička postignuća

<p>Poštivanje i zaštita svojega tijela pomoću tjelovježbenih aktivnosti; tjelesne aktivnosti koje unapređuju i štete zdravom rastu i razvoju Tjelesne aktivnosti i spolne razlike Značaj redovitoga tjelesnog vježbanja kao važan čimbenik regulacije tjelesne mase</p> <p>MENTALNO ZDRAVLJE ŠKOLA, JA I MOJA OKOLINA Pravila razreda – naš ugovor/dogovor Sudjelujemo u životu škole</p> <p>KAKO RASTI I ODRASTI Pojedinaac i zajednica Životne vještine Rješavanje problema Donošenje odluka Nasilje</p> <p>UČITI KAKO UČITI Učenje i odrastanje Socijalne vještine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • razlikovati tjelesne aktivnosti koje unapređuju ljudsko zdravlje od onih koje štete ljudskom zdravlju • razlikovati promjene u pubertetu između dječaka i djevojčica i njihov utjecaj na tjelesne sposobnosti te dati osobne primjere tih promjena • pratiti promjene u organizmu povezane s osobnim rastom i razvojem pod utjecajem tjelesnih aktivnosti • izračunati indeks tjelesne mase (ITM) • izraditi stablo/ plakati za dobre odnose u razredu/ razrednom odjelu • napisati posljedice neprimjerenog ponašanja na osobno zdravlje i zdravlje pojedinca u okolini • preuzeti odgovornost za svoje zdravlje • ponašati se sukladno s pravilima škole • opisati rast i razvoj tijela i ponašanja (pubertet) • imenovati funkcije tijela • imenovati kome se može obratiti za pomoć • imenovati opće stereotipe • pojasniti prednosti i opasnosti stereotipa • primijeniti različite tehnike učenja • procijeniti vjerodostojnost informacija • usporediti najmanje dva izvora informacija • planirati vrijeme i mjesto učenja
--	--

Prevenција nasilničkog ponašanja	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 4 sata)</p> <p>ŽIVOTNE VJEŠTINE Temeljni pojmovi komunikacije (1 sat) Emocionalnost (brižnost, otvorenost, empatija, iskrenost) (1 sat) Nenasilno ponašanje/ Problematične situacije (1 sat) (Ne) primjerena vršnjačka ponašanja u pubertetu (1 sat)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • objasniti osnovne pojmove komunikacije • razlikovati nasilno od nenasilnog ponašanja • reagirati na nasilno ponašanje (potražiti pomoć odrasle osobe) • prepoznati različite oblike zlostavljanja • primijeniti socijalnu vještinu kritičkog promišljanja • primijeniti socijalnu vještinu rješavanja problema i donošenje odluka • objasniti kako možemo riješiti moguća nasilja i sukobe • usvojiti pravila ponašanja u opasnim situacijama • opisati povezanost neprimjerena ponašanja s kažnjivim radnjama • prepoznati neprimjerena ponašanja vršnjaka u vrijeme puberteta na konkretnim primjerima (od neželjenih dodira do verbalnog maltretiranja)

Prevenција ovisnosti	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 2 sata)</p> <p>Alkohol i droge – utjecaj na pojedinca, obitelj i zajednicu (1 sat)</p> <p>Rizična ponašanja i posljedice na obrazovanje (1 sat)</p> <p>B – Sadržaji i ishodi učenja koji su integrirani u postojeće sadržaje nastavnih predmeta, školskih preventivnih programa, sate razrednika i projekata</p> <p>Pubertet – promjene i teškoće u sazrijevanju</p>	<ul style="list-style-type: none"> • prepoznati i povezati štetne posljedice uporabe alkohola i uzimanja droga na pojedinca, obitelj i zajednicu • objasniti posljedice uporabe droga na osobu te odnose s obitelji i vršnjacima • navesti zakonska ograničenja za uporabu alkohola i droga • prepoznati na konkretnim primjerima rizike povezane s uporabom sredstava ovisnosti i ovisničkim ponašanjima tijekom obrazovanja i školovanja • navesti primjere opasnosti za zdravlje od pušenja, alkohola, zlorabe lijekova i droga

Spolna/rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 2 sata)</p> <p>Uloga i pritisak medija u pubertetu (1 sat)</p> <p>Vlastito tijelo u promjenama* (1 sat)</p> <p>B – Sadržaji i ishodi učenja koji su integrirani u postojeće sadržaje nastavnih predmeta, školskih preventivnih programa, sate razrednika i projekata</p> <p>Pubertet – promjene i teškoće u sazrijevanju</p>	<ul style="list-style-type: none"> • raspraviti kako mediji i internet stvaraju norme izgleda i ponašanja • raspraviti što su stidljivost, zbunjenost i druge neugodne emocije koje se pojavljuju u pubertetu vezane uz fizičke promjene • prepoznati spolnost kao sastavni dio cjelokupnog čovjekova života • objasniti masturbaciju kao sastavni dio ljudske spolnosti (objasniti pogrešnost nekad raširenih vjerovanja o njezinoj štetnosti) • prepoznati promjene (fizičke, spolne i psihičke) koje se događaju u pubertetu • povezati pojave mjesečnice i polucije sa spolnim sazrijevanjem • razlikovati unutarne organe za razmnožavanje muškaraca (sjemenici, sjemenovodi, mokraćna cijev) i žena (jajnici, jajovodi, maternica, rodnica)

Osnovna škola (VI. razred)

Živjeti zdravo	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 3 sata)</p> <p>PRAVILNA PREHRANA (1 sat) Izrada jelovnika prema godišnjim dobima – pravilna prehrana i tradicijska jela kraja</p> <p>MENTALNO ZDRAVLJE (2 sata) Zdravlje – najveća dragocjenost Komunikacijske vještine</p> <p>B – Sadržaji i ishodi učenja koji su integrirani u postojeće sadržaje nastavnih predmeta, školskih preventivnih programa, sate razrednika i projekata</p> <p>PRAVILNA PREHRANA</p> <p>Usklađenost prehrane ovisno o godišnjem dobu i životnoj zajednici Ljekovite biljke u ljudskoj prehrani Otrovne biljke i gljive Zastupljenost morskih i slatkovodnih organizama u ljudskoj prehrani</p> <p>TJELESNA AKTIVNOST Promjene kinantropoloških obilježja pod utjecajem tjelovježbenih aktivnosti Sigurnost izvođenja motoričkih gibanja</p> <p>OSOBNNA HIGIJENA Okoliš i zdravlje Higijena životnih prostora i okoliša (škola, dom, okoliš)</p> <p>MENTALNO ZDRAVLJE UČITI KAKO UČITI Osobna postignuća i školski uspjeh</p>	<ul style="list-style-type: none"> objasniti važnost prilagođavanja prehrane godišnjem dobu i podneblju dati primjer vlastitog jelovnika ovisno o godišnjem dobu i tradiciji kraja u kojem učenici žive izraziti osjećaje raspoloženja i emocije obrazložiti važnost unapređenja zdravlja imenovati stvari koje ti pomažu da se osjećaš dobro prepoznati u kojoj se mjeri ponašanje mijenja pod utjecajem skupine izraditi jelovnik od sezonskog voća i povrća, uz korištenje lokalno uzgojenog i samoniklog bilja prepoznati najpoznatije ljekovite biljke i navesti njihovu mogućnost korištenja u prehrani ljudi prepoznati otrovne biljke u okruženju objasniti važnost razlikovanja otrovnih i neotrovnih gljiva istražiti zastupljenost morskih i slatkovodnih organizama u prehrani vlastite obitelji i obiteljima prijatelja objasniti važnost jedenja ribe razlikovati potrebnu razinu fiziološkog opterećenja organizma prilikom tjelovježbenih aktivnosti u svrhu učinkovite promjene kinantropoloških obilježja opisati i pokazati načine čuvanja i pomaganja sebe i drugih za vrijeme tjelovježbenih aktivnosti povezati poremećaje u okolišu s rizicima za zdravlje ljudi održavati higijenu životnih prostora analizirati svoja postignuća primijeniti različita mjesta i načine učenja pružati podršku i pomoć vršnjacima planirati razvoj vještina i novih postignuća usporediti različite načine učenja usvojiti sigurnosna pravila u kući, školi i okruženju

Prevenција nasilničkog ponašanja

sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 2 sata)</p> <p>ŽIVOTNE VJEŠTINE Vrijednosti (1 sat) Promocija odgovornog ponašanja (1 sat)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • usporediti posljedice i utjecaje iz okoline vezane za društveno neprihvatljiva ponašanja • postupiti sukladno pozitivnim vrijednostima • kontrolirati ljutnju • dolaziti redovito na nastavu • poštivati autoritet

Prevenција ovisnosti

sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 3 sata)</p> <p>Utjecaj medija i vršnjaka prema sredstvima ovisnosti (2 sata)</p> <p>Odolijevanje pritisku vršnjaka – zauzimanje za sebe (1 sat)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • prepoznati i raspraviti osnovne marketinške pristupe i strategije i utjecaj medija na ponašanje • prepoznati manipuliranje informacijama tijekom donošenja odluka u rizičnim situacijama • raspraviti na primjerima životnih situacija utjecaj vršnjaka na donošenje odluka • prepoznati čimbenike koji potiču ovisnička ponašanja • primijeniti „korake“ rješavanja problema u donošenju odgovornih odluka • opisati načine na koje se može oduprijeti pritisku vršnjaka (okoline, medija...)

Spolna/rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje

sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 4 sata)</p> <p>Emocije u vrnjačkim odnosima (2 sata)</p> <p>Uloga medija u vrnjačkim odnosima (2 sata)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • razlikovati pojmove prijateljstvo, zaljubljenost, ljubav, bliskost, seksualna privlačnost • raspraviti kako se stvara bliski odnos između dviju osoba: što nas privlači, kako razumijemo sebe i svoje potrebe, kako izreći vlastite potrebe • opisati neugodne emocije u odnosima s vršnjacima (npr. odbijanje i razočaranje) • navesti i raspraviti pozitivne i negativne primjere napisa o seksualnosti mladih u medijima • prepoznati i raspraviti spolne/ rodne stereotipe vezane uz seksualno ponašanje prisutne u medijima • raspraviti način na koji pornografija prikazuje ljudsku seksualnost te muške i ženske seksualne uloge

Osnovna škola (VII. razred)

Živjeti zdravo	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 5 sati)</p> <p>TJELESNA AKTIVNOST (1 sat) Umor i oporavak (radne vještine u službi zdravlja)</p> <p>PRVA POMOĆ (2 sata) Vitalne funkcije organizma; prva pomoć u situacijama kad je ugrožen život – prestanak rada srca, prestanak disanja, krvarenje*</p> <p>MENTALNO ZDRAVLJE (2 sata) UČIM Kvaliteta učenja – prevencija izbjegavanja (obveza, neopravdanog izostajanja) Vršnjački pritisak i samopoštovanje</p> <p>B – Sadržaji i ishodi učenja koji su integrirani u postojeće sadržaje nastavnih predmeta, školskih preventivnih programa, sate razrednika i projekata</p> <p>TJELESNA AKTIVNOST Temeljne zakonitosti transformacijskih procesa</p> <p>OSOBNNA HIGIJENA Virusi i bakterije – uzročnici bolesti/ HIV Praživotinje – nametničke praživotinje Žarnjaci – meduze, vlasulje Plošnjaci – metilji i trakavice Oblici – dječja glista, trihinelna</p> <p>PRVA POMOĆ Prva pomoć kod ugriza i uboda životinja (zmije pauka, krpelja, kukaca) Postupci pružanja prve pomoći</p> <p>MENTALNO ZDRAVLJE ŠKOLA, JA I OKOLINA Pravila lijepog ponašanja i uljudnog ophođenja Pomoć i međusobna suradnja Vrijednosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> prepoznati promjene uzrokovane umorom primijeniti metode oporavka povezati ozljede koje ugrožavaju rad srca i opskrbu tijela krvlju i kisikom s opasnošću po život ozlijeđene osobe prikazati simulaciju reanimacije pokazati mjesta zaustavljanja krvarenja pritiskom na arteriju pokazati simulaciju zahvata prve pomoći kod gušenja hranom analizirati svoja postignuća planirati nova postignuća provoditi vrijeme u školi (markiranje) odbiti neprimjerene vršnjačke pritiske zauzeti se za sebe opisati temeljne zakonitosti transformacijskih procesa povezati važnost cijepljenja s nemogućnošću liječenja virusnih bolesti razlikovati bakterije koje uzrokuju bolesti od korisnih bakterija opisati načine širenja virusnih i bakterijskih bolesti objasniti postupke primjene osnovnih mjera zaštite te načine sprečavanja širenja zaraznih bolesti (Vogralikov lanac zaraze) raspraviti o načinima zaštite od zaraze nametničkim praživotinjama (naglasiti obvezu posjete liječniku prije putovanja u "egzotične" krajeve) opisati postupke pružanja pomoći u slučaju opeklina od žarnjaka povezati zarazu nametničkim plošnjacima s neodržavanjem osobne higijene, higijene kućnih ljubimaca i domaćih životinja te s neredovitim veterinarskim pregledima domaćih životinja i mesa koje se koristi za prehranu povezati zarazu nametničkim oblicima s izostankom primjene higijenskih mjera zaštite (pranje ruku, voća, povrća, rublja) i veterinarskog pregleda mesa prije njegove uporabe opisati postupke prve pomoći kod ugriza ili uboda životinja primijeniti osnovne postupke pružanja prve pomoći demonstrirati zahvat prve pomoći kod gušenja hranom potražiti pomoć odrasle osobe i stručnjaka opisati temeljne životne (ljudske) vrijednosti kritički razmišljati o (negativnim) pojavnostima preuzeti odgovornost za sebe anketirati učenike u razredu (o nekoj temi) analizirati rezultate

<p>RASTEM I ODRASTAM Mogućnosti i opasnosti svijeta u kojem živimo Vještine komunikacije</p> <p>ŽIVIM ZDRAVO Kultura zdravog življenja Zaštita sigurnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • izraziti želje i potrebe, prepoznati osobne načine rješavanja problema i sukoba • nazvati zakonskim imenima ključne probleme • kloniti se problematičnih situacija • zauzeti se za sebe • suprotstaviti se kršenju naših prava i prava prijatelja • pokazati empatiju i razumijevanje • objasniti utjecaj i korištenje droga na život osobe i zajednice • donositi odluke u složenim i visokorizičnim situacijama • zauzeti se za sebe i svoje zdravlje • reagirati u neprimjerenim okolnostima (nasilje, neprimjereno ponašanje vršnjaka...)
---	--

Prevenција nasilničkog ponašanja	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 2 sata)</p> <p>ŽIVOTNE VJEŠTINE Promocija odgovornog ponašanja (1 sat) Samokontrola (1 sat)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • primijeniti kvalitetnu komunikaciju • reagirati na rizična ponašanja vršnjaka • potražiti pomoć • povezati pojmove, vještine i rizična ponašanja s rješavanjem problema i donošenjem odluka (prehrana, vršnjački odnosi, humani međuljudski odnosi, odolijevanje negativnim pritiscima....) • usporediti ponašanja učenika u razredu • opisati povezanost nasilničkog ponašanja s kriminalom, nasiljem i drugim oblicima agresije

Prevenција ovisnosti	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 2 sata)</p> <p>Rizične situacije/ rizična ponašanja (2 sat)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • prepoznati rizične situacije na primjerima • raspraviti moguće situacije i rizična ponašanja • opisati proces donošenja odluka u rizičnim situacijama • raspraviti moguće situacije i rizična ponašanja • prepoznati specifičnosti odlučivanja i donošenje odluka u rizičnim situacijama • prepoznati povezanost i posljedice rizičnog ponašanja zdravlje • prepoznati rizike i posljedice rizičnih ponašanja tijekom ekskurzija, izleta i izvanučioničke nastave

Spolna/ rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje

sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 3 sata)</p> <p>Komunikacija o spolnosti (1 sat)</p> <p>Vršnjački pritisak, samopoštovanje i rizična ponašanja (1 sat)</p> <p>Prihvatanje različitosti u seksualnosti (1 sat)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • objasniti važnost razgovora o spolnosti • primijeniti u komunikaciji „ja“ poruke • raspravljati o vrijednostima i međusobnim odnosima • prepoznati pritiske i rizične situacije u prijateljskim/ partnerskim odnosima • prepoznati i odbiti vršnjačke pritiske i neželjena ponašanja vezana uz spolnost • dati primjer i diskutirati o rizičnim spolnim ponašanjima • prepoznati i protumačiti ulogu niskog samopoštovanja u rizičnim spolnim ponašanjima • prepoznati sličnosti i razlike među ljudima kada je riječ o seksualnosti • raspraviti pojam seksualnih manjina i njihov položaj tijekom povijesti • prepoznati što je stigmatizacija i diskriminacija • prepoznati važnost prihvatanja različitosti

Osnovna škola (VIII. razred)

Živjeti zdravo	
sadržaji	ishodi
<p>A – Dodatni sadržaji i ishodi učenja (Sat razrednika – 4 sata)</p> <p>PRAVILNA PREHRANA (1 sat) Poremećaji hranjenja</p> <p>OSOBNNA HIGIJENA (2 sata) Spolno prenosive bolesti i najčešće infekcije spolnih organa*</p> <p>MENTALNO ZDRAVLJE (1 sat) Osobni cilj/ Planiranje novih postignuća</p> <p>B – Sadržaji i ishodi učenja koji su integrirani u postojeće sadržaje nastavnih predmeta, školskih preventivnih programa, sate razrednika i projekata</p> <p>PRAVILNA PREHRANA Životni vijek čovjeka: rođenje, smrt i različite faze ljudskoga života Fizički rast i razvoj: dnevni ritam, spavanje, odmor i stres, tjelesna aktivnost, zdrava prehrana Ljudsko tijelo: organi i organski sustavi Probavni sustav: građa i funkcija Bolesti probavnog sustava Prehrambene potrebe i problemi u različitim okolnostima: alergije i dijete Biološki važni spojevi u prehrani čovjeka Kemijski sastav, svojstva i uloga biološki važnih spojeva Minerali i vitamini u ljudskoj prehrani Deklaracije prehrambenih namirnica Preporučene vrste namirnica za mlade po obrocima Dnevni unos hranjivih tvari za mlade Način pripreme i skladištenja prehrambenih namirnica</p> <p>TJELESNA AKTIVNOST Doziranje, distribucija i kontrola opterećenja tjelovježbe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • navesti moguće uzroke poremećaja hranjenja • raspraviti o razlozima preporučenih vrsta namirnica za mlade po obrocima • predložiti dnevni unos hranjivih tvari i soli u prehrani mladih prema čitanju natpisa s deklaracija prehrambenih namirnica, interpretaciji opisa proizvoda, roka valjanosti • opisati zarazu spolno prenosivim bolestima na modelu HIV-infekcije • obrazložiti važnost prevencije u prenošenju spolno prenosivih bolesti uporabom zaštitnih sredstava (uporaba prezervativa) • analizirati posljedice i utjecaje iz svoje okoline (vršnjaci, mediji...) na zdravlje (višedimenzionalni model) • izraditi plan svoga daljnijega napredovanja (školovanja...) • provoditi analizu SWOT (SPOT) • razlikovati faze ljudskog razvoja (od embrionalnog do smrti čovjeka) te ovisno o njima istaći tjelesne i mentalne promjene u različitim fazama ljudskog razvoja • prepoznati promjene u vitalnim funkcijama svojega organizma • procijeniti vrijednosti izbora zdravoga životnog stila • razlikovati organe i organske sustave prema građi i funkciji koju obavljaju • opisati međusobnu ovisnost i povezanost organskih sustava • razlikovati dijelove probavnog sustava, građu i funkciju pojedinih dijelova • nabrojati najčešće bolesti probavnog sustava • nabrojati najčešće alergene i reakcije do kojih dolazi konzumacijom potencijalnih alergena i opasnostima za zdravlje čovjeka • objasniti zašto je pridržavanje režima prehrane i umjerene tjelesne aktivnosti preduvjet održavanja homeostaze • navesti biološki važne spojeve ugljikohidrate, proteine, masti i ulja • razlikovati kemijska i fizikalna svojstva biološki važnih spojeva • ukazati na važnost minerala i vitamina u ljudskoj prehrani • objasniti važnost održavanja stalnih uvjeta (homeostaze) za zdravlje organizma – nadoknada izgubljenih tvari (vode, minerala...) • odrediti mogući dnevni ritam poštujući vrijeme pravilne izmjene dnevne aktivnosti i odmora • opisati temeljne zakonitosti regulacije opterećenja pri tjelovježbi • znati pružiti jednostavnu prvu pomoć pri ozljedama za vrijeme

